

Никада у историји ратовања није јачим снагама извршена агресија на малу суверену државу као што је то био случај у рату НАТО-а против Србије (СРЈ) 1999. године. Био је то први рат у Европи после Другог светског рата. Та сведоштво агресија остаће у анализама сукоба упамћена као врхунац бешчасћа и грубог кршења међународног права.

ИЗВЕШТАЈ ВИЛИЈА ВИМЕРА Агресија је трајала 78 дана а изведена је без одобрења Савета безбедности УН, кршењем Повеље УН, Завршног документа ОЕБС-а из Хелсинкија и основних принципа међународног права. По оценама званичника САД и НАТО-а, представљала је преседан рата без одобрења Савета безбедности УН и изван Основног уговора НАТО-а „на који се свако може позивати у

КЉУЧ МИРА

Суштина договорених и усвојених докумената одликује се највишом правном снагом у хијерархији међународно-правних аката, њиховом **обавезношћу за све чланице УН.** Најважније је то што се њима **потврђује суверенитет и интегритет Србије**

Пише **ЗВОНИМИР ПЕШИЋ**

свако доба, или ће се позивати“ (Извештај Вилија Вимера немачком канцелару Герхарду Шредеру, 2. мај 2000).

Извршена је с јавним образложењем да би се „спречила хуманитарна катастрофа“. Међутим, представници САД су на НАТО конференцији у

Братислави крајем априла 2000. саопштили да је „рат против СРЈ вођен да би се исправила једна погрешна одлука генерала Ајзенхауера из Другог светског рата, због чега се тамо из стратешких разлога морају накнадно стационарирати америчке снаге“.

Многи европски и светски ауторитети из области међународних односа (бивши амерички државни секретар Хенри Кисинџер, француски генерал Пјер Мари Галоа, немачки генерал Хајнц Локвај, потпредседник Парламентарне скупштине ОЕБС-а

У Свечаној сали Дома Војске Србије, у организацији Клуба генерала и адмирала Србије и Београдског форума за свет равноправних, 9. јуна одржан је Округли сто, чија је тема „Резолуција СБ УН 1244 и Војнотехнички споразум – 23 године после“. Говорили су Живадин Јовановић, бивши министар СРЈ за спољне послове, бивши начелник Генералштаба ВС др Бранко Крга, полицијски генерал-потпуковник у пензији др Обрад Стевановић, генерал-мајор у пензији др Лука Кастратовић и генерал-мајор у пензији Милош Ђошан.

Вили Вимер, шеф мисије ЕУ на Косову и Метохији (Дитмар Хартвиг и многи други) изнели су обиље аргумената који потврђују оцену да је агресија НАТО-а 1999. извршена под лажним изговорима, коришћењем „алиби дипломатије“ и, што је посебно значајно – пре него што су била исцрпљена средства за мирно решење, каже бивши министар иностраних послова СРЈ Живадин Јовановић.

ГЕОСТРАТЕШКИ ИНТЕРЕСИ Агресија је имала геостратешке циљеве везане за експанзију НАТО-а на исток. Представљала је тачку преокрета ка глобализацији интервенционизма, заобилажењу Уједињених нација, односно ка рушењу система безбедности успостављеног на резултатима Другог светског рата. Од тада водеће силе Запада настоје да универзалне принципе међународног права замене „правилима“ по мери својих геополитичких интереса.

„У време агресије НАТО је имао 19 чланица. Данас их има 30, ускоро ће, пријемом Шведске и Финске, имати 32. После успостављања војне базе Бондстил код Урошевца, САД и НАТО базе су се мно-

жиле према Истоку као печурке после кише. У Европи је данас много више страних војних база и оружаног арсенала, укључујући и нуклеарно оружје, него што их је било на врхунцу Хладног рата. Цивилна инфраструктура годинама се прилагођава војним потре-

Агресори се нису обазирали ни на чије захтеве за прекид или паузу бар док преговори теку. Напротив, уочи и одмах након сваког круга преговора, НАТО је појачавао бомбардовање и разарања цивилних циљева, мостова, школа, насеља, фабрика, болница обданишта, указује Живадин Јовановић

бама, а плина милитаризације не заобилази ни индустрију, образовање, науку, медије. Војни издаци достижу неслушене размере. Немачка је, на пример, повећала војни буџет за нових 100 милијарди евра, а тренд повећања војних буџета следе и друге земље. САД су напустиле низ међународних споразума о контроли и ограничавању нуклеарног наоружања.

„Агресија је окончана мировним пакетом који чине три међусобно усклађена и повезана документа: (1) Споразум Милошевић–Ахтисари–Черномирдин од 3. јуна, (2) Војнотехнички споразум, познати као Кумановски споразум, од 9. јуна и (3) Резолуција СБ УН 1244 од 10. јуна 1999. године. Ови договори настали су након двомесечних преговора у којима су, уз посредништво Русије, учествовали лидери САД, Велике Британије, Немачке, Француске, Италије, Финске, као и ОУН и ЕУ. Преговори су се одвијали док је агресија била у току. Агресори се нису обазирали ни на чије захтеве за прекид, или паузу бар док преговори теку. Напротив, уочи и одмах након сваког круга преговора, НАТО је појачавао бомбардовање и разарања

цивилних циљева, мостова, школа, насеља, фабрика, болница обданишта. Све то показује да агресија НАТО-а није била никакав 'мали косовски рат', нити 'ваздушна кампања', нити 'хуманитарна интервенција' већ оружана агресија у пуном смислу те речи која, у међународно-правном смислу, представља злочин против мира и човечности. Усвојена документа о миру, па и резолуција СБ УН 1244, даљско су од задовољавања свих државних и националних интереса. Ипак, тим документима је потврђено поштовање најважнијег интереса – суверенитета и територијалног интегритета СРЈ, односно Србије као њене правне наследнице, а Покрајина Косово и Метохија је стављена под мандат Уједињених нација под којим се и данас налази. Утврђено је и право на слободан и безбедан повратак свих расељених и протераних, укључујући и 250.000 Срба и других неалбанаца у њихове домове и на њихова имања. Време, па и најновија ескалација глобалне напетости, потврдили су значај ових правних докумената. И управо то свакодневно појачавање притисака водећих чланица НАТО-а и ЕУ да се Србија одрекне резолуције СБ УН 1244, да призна насилну творевину као правну, потврђују вредност и велики значај овог правног документа“, наглашава Јовановић.

ПОД СТАЛНИМ ПРИТИСЦИМА Суштина договорених и усвојених докумената одликује се највишом правном снагом у хијерархији међународно-правних аката, њиховом обавезношћу за све чланице Уједињених нација и незаобилазним.

„Са становишта садашњих и дугорочних интереса Србије, најважније је то што се овим документима потврђује суверенитет и интегритет Србије, као правне наследнице СРЈ и што се решење за статус Косова и Метохије дефинише као широка аутономија у саставу Србије. Ово се потврђује одредбама. Поред тога, сва три

документа предвиђају да ће се дозволити накнадно распоређивање контингента војске и полиције Србије на разним локацијама и са различитим улогама, укључујући и њихово распоређивање на важнијим граничним прелазима према Албанији и Македонији. Документима се, такође, гарантује слободно окружење за цело

После успостављања војне базе Бондстил код Урошевца САД и НАТО базе су се множиле према Истоку као печурке после кише. У Европи је данас много више страних војних база и оружаног арсенала, укључујући и нуклеарно оружје, него што их је било на врхунцу Хладног рата

становништво Косова и Метохије, као и слободан, безбедан и достојанствен повратак свих расељених лица и избеглица. Ове и друге одредбе правно-обавезујућих докумената којима се штите права и интереси Србије и српског народа ни 23 године после усвајања нису извршене. Документа утврђују да ће у Покрајини једине оружане снаге бити КФОР и УНМИК, у складу са мандатом Савета безбедности. Што се будућег статуса Покрајине тиче, документа мировног пакета, као и документа која су претходила (ставови Контакт групе) предвиђају искључиво широку аутономију, уз поштовање суверенитета и територијалног интегритета СРЈ, односно Србије као правне наследнице“, подвлачи Јовановић.

Водеће чланице НАТО-а и ЕУ су се у актуелно време директно окренуле против даљег спровођења, па чак и против позивања на одлуке СБ УН. Ишла су толико далеко да на Србију врше притисак да се не позива на резолуцију СБ УН 1244. Данас те исте чланице НАТО-а и ЕУ траже да се Србија трајно одрекне од Резолуције Савета безбедности 1244 и да прихвати некакав „свеобухватни правно обавезујући споразум о нормализацији“. Као да тзв. модел две Немачке има већу правну снагу и да за Србију и њену будућност може бити бољи и сигурнији од одлуке СБ УН!

„Резолуција СБ УН 1244, чији су интегрални делови договор Милошевић–Ахтисари–Черномирдин и Војнотехнички споразум, представља за Србију међународно-правни документ трајне вредности и најпоузданији ослонац за одбрану суверенитета и територијалног интегритета. То нису вредности за трансакције и трговину. У њих су уграђене хиљаде људских живота, бранилаца, хероја и цивила. Зато, немамо права да на било који начин, директно или индиректно, умањујемо одговорност агресора а поготову да их амнестирамо од одговорности за страдање и патње људи, за

Зашто се позивамо на консултативну одлуку Међународног суда

коришћење оружја за масовно уништење какво су пројектили са осиромашеним уранијумом, као и за огромна материјална разарања. Треба имати меру и чувати достојанство у текућој нападној пропаганди добротинастава и неодмереног захваљивања на донацијама водећих чланица ЕУ и НАТО-а. Не смемо да заборавимо да су управо те земље, најпре вишегодишњим неоснованим и нехуманим санкцијама а потом и разарањима током оружане агресије, изазвале огромне патње народа и економску штету коју нису надокнадили. Треба да имамо у виду да је основно правно и цивилизацијско начело да онај ко противправним поступцима другоме изазове штету, има обавезу да је надокнади. Чак и представници НАТО-а су признали да су агресијом 1999. прекршили међународно право⁴, закључује Јовановић.

СИЛА И ДИПЛОМАТИЈА

Генерал-пуковник у пензији др Бранко Крга, који је у време агресије НАТО-а обављао дужност начелника Обавештајне управе у Генералштабу Војске Југославије и био учесник преговора у Куманову, напомиње да се, када је реч о Војнотехничком споразуму, није радило о капитулацији која се решава за пет минута већ да су преговори трајали три и по дана.

„Кључни разлог зашто су тако дуго вођени преговори било је натезање око садржаја будуће резолуције СБ УН (1244). Командант међународних снага генерал Џексон је упорно убеђивао наше представнике да као суверена држава можемо да на своју територију примимо међународне снаге и без икакве резолуције, али смо ми по налогу руководства из Београда упорно настојали да се унесе и прихвати став о доношењу резолуције. Сада се види колико је била значајна одлука да се инсистира на Резолуцији. Без обзира што није

до краја спроведена, она има веома велику тежину. О томе најбоље говори књига Живадина Јовановића који је 2018. године насловом оценио '1244 – кључ мира у Европи'. Да је резолуција до краја спроведена,

До Резолуције 1244 и Кумановског споразума не би дошло да су пале Кошаре, Паштрик, да су пали многи други правци на којима су албанске снаге покушавале да уђу на нашу територију и створе услове за улазак међународних снага, каже генерал-пуковник у пензији др Бранко Крга

вероватно би и многе ствари у Европи биле боље решаване.

„Напоменуо бих да ме је поводом 20-годишњице од агресије један аустријски правник питао зашто се позивамо на консултативну одлуку Међународног суда правде, када су за нас релевантни Резолуција 1244 и наш устав. А у нашем уставу у члану 182, став 2, стоји да се о Косову и Метохији доноси посебан закон и то је шанса нашим властима да у оквиру решавања овог проблема евентуално размотре и целисходност реализације такве одредбе Устава. Инсистирање на резолуцији је суштински значајно за нас.

„Значајна је и координација фактора силе и дипломатије. Наиме, до резолуције и ВТС не би дошло да су пале Кошаре, Паштрик, да су пали многи други правци на којима су албанске снаге покушавале да уђу на нашу територију и створе услове за улазак међународних снага. Дипломатија је могла да се ослони на то што су војска и полиција успели да одрже на територији целе СРЈ. Добро је што наша војска јача, са њом ће

ојачати и дипломатија⁴, закључује је генерал Крга.

АКТ О МИРУ Учесник преговора у Куманову и један од потписника Војнотехничког споразума (ВТС), полицијски генерал-потпуковник у пензији др Обрад Стевановић наводи да су кључни услови и уступци за закључивање ВТС: (1) престанак међународног оружаног сукоба – обустављање агресије НАТО-а на СРЈ; (2) гарантовање државног суверенитета и територијалног интегритета СРЈ (РС) на Космету; (3) распоређивање на Косову и Метохији међународних безбедносних снага под окриљем УН и преузимање одговорности тих снага за демилитаризацију ОВК, за повратак прогнаних са КиМ и одржавање безбедносног окружења за све грађане КиМ и (4) премештање снага безбедности СРЈ и РС на КиМ.

„Упркос томе што се не може сматрати у свему повољним за СРЈ и РС, ВТС није акт капитулације већ је акт о миру, а Војска Југославије није поражена у одбрани земље од

